

na chude barki wzięliśmy sprawy publiczne

walkę z tyranią kłamstwem zapisy cierpienia

lecz przeciwników (...) mieliśmy nikczemnie małych

/Zbigniew Herbert/

13. GRUDNIA – PAMIĘTAMY!

Przed 35. laty – w początkowym okresie stanu wojennego – internowano (zatrzymanych w okolicach Ostródy) Bogusława Mikusa – Przewodniczącego Zarządu Regionu Chełmskiego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” i zatrudnionego tamże Zdzisława Fisza w Ośrodku Odosobnienia w Iławie, zaś pozostałych 76. działaczy „Solidarność” pracowniczej (w tym 44. z Chełma, 5. z Krasnegostawu i 5. z Włodawy) oraz wiejskiej (Rolników Indywidualnych; było ich formalnie 13.) z terenu ówczesnego województwa chełmskiego w Zakładzie Karnym w Chełmie. Przez więzienie to przeszli:

Adamczuk Jerzy

Andrianow Janusz

Andruszko Władysław

Benginow Andrzej

Białkowski Janusz

Chojnacki Jan

Dobruk Franciszek

Domińczuk Józef

Dudek Stefan

Dyczko Kazimierz

Dzięgielewski Andrzej

Fert Józef Franciszek

Fotek Henryk

Gałań Eugeniusz

Gorzała Józef

Herman Zbigniew

Huszcza Jan

Jara Ryszard

Jonak Marian

Jurczuk Edmund

Kaczmarek Wiesław

Kałabuń Marek

Kaszczuk Bronisław

Knap Andrzej

Kociubiński Zdzisław

Kokosiński Marek

Korkosz Ryszard

Korol Barbara

Kubański Janusz

Kubiak Marek

Kura Jan

Kurek Jan

Kwieciński Janusz

Lewczuk Janusz

Lipert Cezary

Lipert Franciszek

Łączka Ryszard

Łuczko Stanisław

Łukaszczuk Andrzej

Misiec Mirosław

Muszyński Roman

Nadolski Mieczysław

Niedźwiedź Henryk

Nieoczym Zbigniew

Nitendel Lucjan

Oksytiuk Janusz

Oleszczyński Roman

Oszwa Zbysław

Pasieczny Marek

Paszkievicz Jan Antoni

Piątkowski Tadeusz

Prus Maria

Pyrtak Tadeusz

Rowicki Janusz

Rudzki Henryk

Ryl Mirosław

Sachar Bogusław

Sawa Ryszard

Sękowski Bogdan

Skrobek Włodzimierz

Smyk Marian

Symotiuk Wojciech

Szacoń Marian

Szady Feliks

Szczepanik Mieczysław

Szubert Barbara

Szwed Franciszek

Śliwiński Stanisław

Wilkowski Eugeniusz

Woźniak Sławomir

Zajac Stanisław

Zajac Wojciech

Zawadzki Waclaw

Zięba Juliusz

Zych Roman

Żelazny Roman.

W stosunku do 4. spośród w/w osób (J. Rowickiego, J. Zięby, T. Piątkowskiego i Z. Oszy) uchylono decyzję o internowaniu w trakcie ich pobytu w Chełmie (w różnych dniach i z rozmaitych względów), 3 osoby (kobiety – B. Korol, M. Prus i B. Szubert) wywieziono 18 XII 1981 r. do Olszynki Grochowskiej, 4 (najstarszych wiekiem mężczyzn – W. Andruszkę, K. Dyczkę, F. Liperta i B. Sachara) 7 I 1982 r. do Darłówka, pozostałe 65 (mężczyzn) zaś 11 I tr. do Włodawy – gdzie dołączyli jako ostatni do grup lubelskiej, bialsko-podlaskiej i siedleckiej oraz zamojskiej.

W lutym 1982 r. skierowano do Włodawy 8. kolejnych działaczy z Chełma (Stanisława Wojtiuka oraz Władysława Dmucha, Bogusława Herdę, Tadeusza Jesionka, Eugeniusza Łuczaka, Stanisława Mielniczuka, Krzysztofa Mikusa i Ryszarda Stropka), w maju tr. zaś – już w Lublinie – internowanych zostało 4. działaczy z Krasnegostawu (Andrzej Grabek, Jerzy M. Grabek i M. Smyk – ten ponownie po zwolnieniu oraz Ludwik Antoniak).

Powyższa lista „chełmskich” internowanych w stanie wojennym obejmuje łącznie 89. znanych z nazwiska i imienia działaczy [statystycznie mogło ich być nawet 95. (93 osoby fizyczne), bowiem B. Szubert internowana została po zwolnieniu ponownie 30 VIII 1982 r. – analogicznie jak wcześniej M. Smyk – z Decyzją Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w Chełmie nr 95, a nawet 97. (95.), gdyż decyzje o internowaniu B. Mikusa i Z. Fisza wydano w Olsztynie; według informacji podanej przez majora Służby Bezpieczeństwa Romana Prusa, Naczelnika Wydziału Śledczego KW MO w Chełmie, który kwalifikował działaczy do internowania, w okresie stanu wojennego w – tym niewielkim i słabo zindustrializowanym, dodajmy – województwie chełmskim internowano aż 105. działaczy „Solidarności”!]. Losy ich potem bywały różne – jedni zostali zwolnieni (z rozmaitych względów) wcześniej, inni przeszli przez dalsze Ośrodki Odosobnienia – głównie w Gołdapi, Załężu, Kielcach-Piaskach i Nowym Łupkowie. Niektórzy spośród nich kontynuowali jeszcze działalność opozycyjną w antykomunistycznym podziemiu do 4. czerwca 1989 r., doświadczając nierzadko wraz z innymi (jak Ryszard Jankowski czy, z młodszych, związany wówczas z Wielkopolską Zbigniew Lubaszewski) wielu szykan – z aresztowaniem i uwięzieniem z powodów politycznych łącznie.

Spółród 89. internowanych 26. odeszło już na wieczną wartę, na emigracji w zachodniej Europie i północnej Ameryce pozostaje 13., w Kraju zaś 50. – w tym 28. z Chełma, 6. z Krasnegostawu i 3. z Włodawy (przy czym nie wszyscy zamieszkują obecnie w tych miastach) oraz 8. działaczy „Solidarności” RI.

Zapomnienie jest [...] formą kłamstwa – CZEŚĆ ICH PAMIĘCI!

Chełm, 11 XII 2016 r.

REPREZJONOWANI

1981-1989 CHEŁM

Polecamy lekturę:

- Choma-Jusińska Małgorzata, *Lubelszczyzna*, w: A. Dudek (red.), *Stan wojenny w Polsce 1981-1983*, Warszawa 2003.
- Choma-Jusińska Małgorzata, *NSZZ „Solidarność” Region Chełm*, w: Ł. Kamiński, G. Waligóra (red.), *NSZZ „Solidarność” 1980-1989*, t. 5 *Polska Środkowo-Wschodnia*, Warszawa 2010.
- Dąbrowski Marcin, *Internowanie i wyroki więzienia w okresie stanu wojennego na Lubelszczyźnie (13 grudnia 1981 – 22 lipca 1983)*, w: J. Świtka, M. Kuć, *Więziennictwo na Lubelszczyźnie w okresie stanu wojennego*, Lublin 2008.
- Pomiankiewicz Jacek, *Internowani w chełmskim więzieniu (13 grudnia 1981 – 11 stycznia 1982)*, „Rocznik Chełmski” 2003, t. IX.
- Pomiankiewicz Jacek, *Internowani w chełmskim więzieniu (13 grudnia 1981 – 11 stycznia 1982)*, w: J. Świtka, M. Kuć, *Więziennictwo na Lubelszczyźnie w okresie stanu wojennego*, Lublin 2008.
- Wilkowski Eugeniusz, „Solidarność” na ziemi chełmskiej w latach 1980-1989, Chełm 2005.
- Wilkowski Eugeniusz, „Solidarność” w Chełmskiem w latach 1980-1989, Chełm 2010.
- Wilkowski Eugeniusz, „Solidarność” w Krasnostawskim w latach 1980-1989, Chełm 2014.